

Waarnemingen beoordelen?!

In de wandelgangen gebeurt het ongetwijfeld regelmatig: een oordeel geven over de zekerheid van waarnemingen. Sommigen hebben er geen moeite mee als anderen over hun waarnemingen oordelen, anderen zien dat als strikt persoonlijk en onbespreekbaar. Bij het beheer van een bestand met gegevens is het inbouwen van een 'waarborg' echter van wezenlijk belang. Want een muis in huis wordt door leken al gauw een huismuis genoemd, en een laat vliegende vleermuis kan zelfs tot laatvlieger bestempeld worden. Maar ook: is die marter alleen op basis van een witte bef als steenmarter gedetermineerd? De ervaring van waarnemers speelt een grote rol, maar welke waarnemers zijn ervaren en welke niet? Moeten dan ook waarnemers beoordeeld worden?

De start van een nationaal programma verspreidingsonderzoek, van een atlasproject in Limburg, en van een invoerprogramma voor zoogdiergegevens zijn drie goede redenen om te proberen een systeem op te zetten voor de beoordeling van waarnemingen. Om dit voor te bereiden is een initiatiefgroep gevormd die bestaat uit Jan Piet Bekker, Sim Broekhuizen, Maurice La Haye, Peter Twisk en Ludy Verheggen. We zijn een aantal malen bijeen geweest, en kwamen tot de volgende manier waarop controle en beoordeling van waarnemingen geregeld zouden moeten zijn:

- het invoerprogramma (of waarnemingsformulier) moet op bepaalde plaatsen om aanvullende informatie, in de vorm van een toelichting of extra documentatie, vragen. Zo zal een waarneming van een vale vleermuis op een zolder vrijwel altijd vergezeld moeten gaan van een foto, en een waarneming van een wezel van een korte beschrijving. Op die manier moet controle mogelijk worden zonder dat contact gezocht hoeft te worden met de waarnemer, hetgeen veel werk kan besparen. Met name bij zeldzame soorten en bij waarnemingen die buiten het bekende verspreidingsgebied liggen, zal hierom gevraagd worden. Bij algemene soorten zullen ervaren waarnemers vaak kunnen volstaan met hun naam of initialen.
- per regio of werkgroep moet een eerste controle uitgevoerd worden door een contactpersoon. Deze contactpersoon moet redelijk

deskundig zijn op zoogdiergebied en deel uitmaken van een werkgroep of andere groep van waarnemers. Het beoordelen van de waarnemers en hun waarnemingen zal voor een deel voortkomen uit het delen van ervaringen: doordat de coördinator veel waarnemers kent, kan hij of zij ook inschatten hoe deskundig ze zijn en hoe nauwkeurig ze te werk gaan. Waarnemers die niet of weinig met anderen samenwerken zullen vaker een toelichting en/of documentatie moeten bijvoegen, om het beoordelen van hun waarnemingen mogelijk te maken.

- gegevens van een aantal moeilijk herkenbare of zeldzame soorten worden daarna door een of enkele soortdeskundige(n) beoordeeld. Afhankelijk van de betreffende soort en het type waarneming kunnen allerlei deskundigen geraadpleegd worden, uit binnen- en buitenland. De commissie die zich met het beoordelen van waarnemingen zal bezighouden is dus niet de groep deskundigen die waarnemingen beoordeelt (al kunnen commissieleden wel deel uitmaken van deze groep), maar houdt vooral toezicht op het beoordelen.
- door een contactpersoon of een (groep van) soortdeskundige(n) wordt een waarneming tenslotte ingedeeld in een van de volgende vier categorieën: niet geaccepteerd, mogelijk, waarschijnlijk of zeker. De waarnemer krijgt

altijd een bericht terug over de categorie waar zijn waarneming bij is ingedeeld. Bij gebruik van gegevens uit het gegevensbestand is het afhankelijk van de bewerking en bewerker hoe en welke waarnemingen worden gebruikt.

Dit is hoe wij ons voorstellen dat de controle georganiseerd zou moeten worden. Suggesties voor verbeteringen zijn van harte welkom. Naar verwachting zal op de Algemene Ledenvergadering van de VZZ in november de verkiezing van de leden van de Commissie Waarnemingen (eerder Homologatiecommissie genoemd) in het huishoudelijk reglement geregeld worden, en zullen de leden ook gekozen worden. Door de samenstelling van de commissie op de beschreven manier te regelen hopen wij het vertrouwen van alle VZZ-leden en zoogdierwaarnemers te krijgen, zodat er op dit punt geen belemmeringen zijn om waarnemingen in te sturen.

Reacties naar aanleiding van dit bericht kunnen gestuurd worden naar: Ludy Verheggen, Lijsterbeslaan 22, 6241 AN Bunde, E-mail: l.verheggen@vzz.nl. Ook kunnen diegenen die zich geroepen voelen deel uit te maken van deze commissie zich bij Ludy aanmelden.

De Initiatiefgroep Beoordeling Waarnemingen

Nieuwe medewerkers

Regelmatig stellen nieuwe medewerkers bij het VZZ-bureau zich aan u voor. Deze keer is het de beurt aan André Pas en Richard Witte.

André Pas

Administratie-medewerker.
Ledenadministratie, projectenadministratie, financiële administratie, post, telefoon.

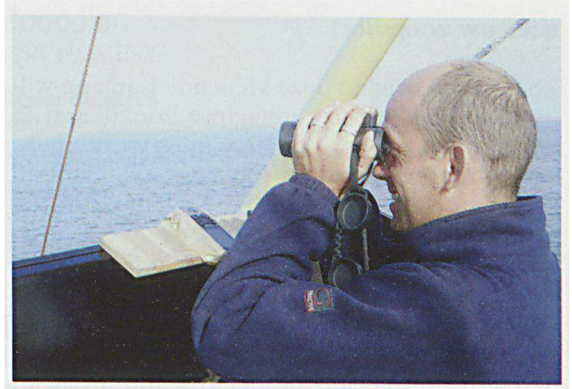
In het kader van een reïntegratietraject zocht ik begin 2003 naar een 'Praktijkplaats' Deze vond ik op het bureau van de VZZ, waar men een vrijwilliger zocht voor het voeren van de ledenadministratie. Deze (onbetaalde) vrijwilligersfunctie kon begin 2004 worden omgezet in een betaalde job voor 20 uur in de week en sindsdien houd ik me bezig met administratie in de breedste zin des woords.

De aanstelling bevat me prima. Het bureau ligt op 5 minuten loopafstand van mijn appartement en de procesmatigheid van de werkzaamheden ligt mij goed. Ik wil met name op dat gebied mee denken over professionalisering van de vereniging nu en van de stichting later en hoop daarmee een toegevoegde waarde voor de VZZ te zijn.

Ik moet toegeven tot mijn aanstelling hier weinig affiniteit te hebben met natuur of dieren. Mede dankzij de enthousiasmerende collega's is mijn belangstelling voor zoogdieren in Nederland gegroeid. Met name vleermuizen ga je anders bekijken zodra je hoort over hun leefomgeving en gewoonten. Daarnaast moet worden gezegd dat de werksfeer goed en relaxed is. Ondanks de vaak hoge werkdruk is de verstandhouding tussen collega's prima!

Nieuwe kustbewoner in Arnhem gesignaleerd

Is het een toekomstvisie ten aanzien van het broeikaseffect of is er een andere reden dat deze voormalige Texelse kustbewoner steeds verder het binnenland intrekt? Ligt Arnhem binnenkort aan zee? Deze schijnbaar vreemde stap vraagt om een korte toelichting. Reeds op mijn 10e werd ik, Richard Witte, lid van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJJN) en mijn eerste zomerkamp was op Terschelling. Al snel had ik vriendjes gemaakt uit het district Arnhem. Mede hierdoor besloot ik om in Wageningen biologie te studeren. Eén van mijn stages, onder begeleiding van Sim Broekhuizen, betrof een onderzoek naar het belang van 'stadsgroen' als verbindingsweg voor steenmarters. In 1994 werd ik gevraagd om het Biologische Monitoring Programma van het Rijksinstituut voor Kust en Zee / RIKZ uit te voeren. Al snel merkte ik dat ik de zeezoogdieren die ik tijdens de tellingen vanuit het vliegtuig zag, veel leuker vond dan de vogels. Stiekem schreef ik een rapport over de zeehonden in de Delta en dit werd

goed ontvangen. Sindsdien laat deze soortgroep mij niet meer los en lees ik alles hierover. Na 6 1/2 jaar maakte ik de overstap naar Bureau Waardenburg. Hier deed ik onderzoek naar het effect van windturbines op vogels en in minder mate op vleermuizen. Ook vele *Quick scans* passeerden de revue na introductie van de nieuwe Flora- en faunawet. Het leukste hierbij waren de onderzoekjes (op Texel!) waarbij het voorkomen van de noordse woelmuis vastgesteld moest worden. Echter al snel werd duidelijk dat lokale effecten bekeken werden maar dat het landelijk effect op een soort onderbelicht bleef. En juist dit is van groot belang bij de bescherming van een bepaalde soort. Bovendien miste ik de sociale kant van de veldbiologie en opeens was daar die kans bij de VZZ. Het verspreidingsonderzoek aan zoogdieren kan dankzij de vrijwilligers een zeer belangrijke bijdrage leveren aan de broodnodige bescherming van zoogdieren in ons land. Samen kunnen we de beleidsmakers van informatie voorzien zodat de juiste beslissingen worden genomen. We zullen elkaar snel zien.

VZZ-archief

Sinds kort is Marcel Oldenburger begonnen met het archiveren van krantenknipsels over de Nederlandse zoogdieren. Hij heeft ontdekt dat er maar heel weinig recente knipsels aanwezig zijn. Dus wil hij het volgende vragen:

- Wie wil helpen door hem bijvoorbeeld krantenartikelen of kopieën hiervan toe te sturen?
- Wie heeft al een verzameling van krantenartikelen en is bereid om hem kopieën hiervan toe te sturen?

Hij zoekt:

- Belangrijke nieuwsfeiten m.b.t. zoogdierbescherming en/of -onderzoek
- Bijzondere zoogdierwaarnemingen

Het gaat dus vooral om serieuze berichten uit landelijke en regionale kranten of tijdschriften.

Bij alle artikelen vermelden:

- Naam van de krant of het tijdschrift
- Datum van de uitgave

Sturen naar:

VZZ archief, Oudekraan 8, 6811 LJ Arnhem

Voor eventuele vragen kunt u Marcel elke vrijdag op het bureau bellen.

Marcel Oldenburger

Kies uw zoogdier!

Zoogdier is jarig! In deze vijftiende jaargang willen we daarom onze inheemse zoogdieren in het zonnetje zetten. Van hazelmuis tot bruinvis, van grootoorvleermuis tot vos: alle soorten zoogdieren die in België en Nederland in het wild leven, dingen mee naar de felbegeerde titel van 'Zoogdier van het Jaar'. En u als Zoogdier-lezer gaat voor de winnaar zorgen. Wat is uw favoriet? En welke soorten zijn de running mates? Want ook nummers 2 en 3 kunt u nomineren. Schrijf het op de bijgevoegde kieskaart of mail het ons (redactie.zoogdier@vzz.nl). Dat kan tot en met **4 oktober!**

Onder de inzenders verloten wij een originele foto van het winnende zoogdier. Wie aangeeft wat de VZZ kan doen om zijn favoriet te beschermen, maakt kans op een extra prijs. Het cadeau voor alle lezers is een mini-poster en een artikel over de geluksvogel, excuus: het gelukszoogdier.

De redactie van Zoogdier

Nieuwe VZZ-site online

Met ingang van 1 september is de nieuwe VZZ-website www.vzz.nl online.

Het was hard nodig de website aan te passen. In 1999 ging de eerste versie van de website de lucht in. Sindsdien is er zo veel informatie bijgekomen, dat het lastig werd om nog snel te vinden wat je zoekt. Vorig jaar zijn wij daarom begonnen met het herstructureren en opnieuw vormgeven van de site. De site is zeker nog niet compleet, maar we hebben er voor gekozen toch online te gaan.

Graag nodigen we jullie uit de site te bekijken en onvolledigheden, onjuistheden etc. te melden en aan te vullen. Graag naar het redactie adres: redactie.website@vzz.nl. Vermeld dan om welk menu-onderdeel en pagina het gaat.

Mieuw van Diedenhoven & Jacqueline Mustert

Uit het bestuur

De uitbreiding van het VZZ-bureau, zoals aangekondigd in de vorige Zoogdier, heeft geleid tot twee aanstellingen binnen het team 'Onderzoek & Advies'. Het betreft Bert Oosterlaak als teamleider en Richard Witte als projectleider 'Verspreidingsonderzoek'. Meer informatie over onze nieuwe medewerkers en hun werkzaamheden staat elders in dit nummer van Zoogdier. De snelle invulling van beide vacatures illustreert het belang dat wij hechten aan het investeren in het verspreidingsonderzoek als een van de basisactiviteiten van onze vereniging. Het Nationaal Programma Verspreidingsonderzoek betekent een stimulans voor dit type onderzoek. Het betekent ook dat ons bureau de komende tijd veel energie zal steken in onze databank en het beheer ervan, zodat we als landelijk beheerder van de zoogdierverspreidingsgegevens beter kunnen werken. Met andere PGO's, zoals SOVON wordt gesproken over mogelijkheden elkaar te versterken.

Een derde nieuwe medewerker op het bureau is André Pas, die de leden- en financiële administratie op het secretariaat zal behartigen. Hij werkte er overigens al een jaar als vrijwilliger. Naast de veranderingen op het bureau blijven onze leden en werkgroepen actief in bescherming, educatie en onderzoek. Zo is de landelijke telavond 'Vleermuizen' alweer achter de rug en is voor de derde keer in successie een landelijke pluusweek in voorbereiding (net als vorig jaar onder leiding van Mieuw van Diedenhoven). Beide activiteiten worden georganiseerd in samenwerking met de jeugdvereniging 'de Vrije Vogelclub'. Daarnaast werkt de VLEN aan een nieuwe 'Nacht van de Vleermuis', mogelijk in samenwerking met de dierentuinen.

In Overijssel werken de Zoogdierwerkgroep Overijssel, de Veldwerkgroep en de VLEN samen in het 'Bechstein-project' aan een inventarisatie van deze vleermuissoort.

Zoals op de ALV aangekondigd zal onze penningmeester Ed Cousin het bestuur binnenkort verlaten. Wij zijn dan ook op zoek naar een vervanger, waarbij we iemand met een bedrijfsmatige achtergrond zoeken. Mocht iemand een mogelijke kandidaat kennen dan vernemen we dat graag. Het toetreden van nieuwe bestuursleden maakt dat taken verschuiven. Ons nieuwe bestuurslid Hans Bekker zal extra aandacht besteden aan de communicatie binnen de vereniging. In dit verband zal hij in het vervolg de bestuurscolumn in dit blad verzorgen.

Rob van Apeldoorn

Adressen

Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (VZZ)

Oude Kraan 8, 6811 LJ Arnhem, Tel. 026-3705318, Fax 026-3704038, E-mail: zoogdier@vzz.nl, Website: www.vzz.nl

Veldwerkgroep Nederland

Eric Thomassen, Middelstegracht 28, 2312 TX Leiden, Tel. 071-5127761, E-mail: ericthomassen@hetnet.nl

Materiaaldepot Veldwerkgroep

Menno Haakma, E-mail: materiaal@vzz.nl

Vleermuiswerkgroep Nederland (VLEN-VZZ)

Oude Kraan 8, 6811 LJ Arnhem, E-mail: vleermuiswerkgroepnederland@vzz.nl

Informatiepunt Zeezoogdieren

Marjan Addink, Naturalis, Postbus 9517, 2300 RA Leiden, E-mail: addink@nrm.nl

Werkgroep Boomarter Nederland

Ben van den Horn, Celsiusstraat 4, 3817 XG Amersfoort, Tel. 033-4625970, E-mail: belise@freeler.nl

Beverwerkgroep

Annemarijke van der Sluijs, Oude Kraan 8, 6811 LJ Arnhem, Tel. 026-3705318, E-mail: a.vandersluijs@vzz.nl

Zoogdierwerkgroep Overijssel

Nico Driessen, p/a Natuur & Milieu Overijssel, Stationsweg 3, 8011 CZ Zwolle, Tel. 038-4217166, E-mail: driessen@natuurmilieu.nl

Medewerker Zoogdier in België

Dirk Criel, Zottegemstraat 2, 9688 Maarkedal, België 055-456610

Natuurpunt

Kardinaal Mercierplein 1, 2800 Mechelen, België Tel. 015-297220, Website: www.natuurpunt.be Zoogdieren: Bob Vandendriessche, E-mail: bobvdd@hotmail.com; Vleermuizen Alex Lefevre, E-mail: alexlefevre@hotmail.com

Lidmaatschap VZZ

Lidmaatschap met alleen Zoogdier € 15 per jaar. Lidmaatschap met tijdschriften Lutra en Zoogdier € 25 per jaar. Overmaken op postbank 203737 of voor België op rekening 000-1486269-35, onder vermelding van het gewenste lidmaatschap.

Opzeggen

Uitsluitend schriftelijk, vóór 1 december, aan het Bureau van de VZZ.

Uit de kunst

In het Zwin, op de grens tussen België en Nederland staat deze *Hospitality* van de kunstenaar Barry Flanagan. Deze haas is de laatste in een serie van vijf grote bronzen beelden die Flanagan heeft gemaakt. De haas staat voor vrijheid, onafhankelijkheid, dynamiek, vruchtbaarheid, kracht en individualiteit.

Zoogdier

ISSN 0925-1006

Redactieadres

Redactie Zoogdier, Oude Kraan 8, 6811 LJ Arnhem Tel. 026-3705318. E-mail: redactie.zoogdier@vzz.nl

Redactie

Marius den Boer (hoofdredacteur), Wim Bongers, Steve Geelhoed (eindredacteur), Maurice La Haye, Alice Pillot, Froukje Rienks, Meta Rijks, Bob Vandendriessche, Sven Verkem

Medewerkers

Dirk Criel, Dick Klees, Rollin Verlinde

Opmaak

Dick Bekker, Detail

Druk

Tijl Offset, Zwolle

Losse nummers Zoogdier

Losse nummers kosten € 5,77, inclusief porto. Bestellen via redactieadres, met vermelding van jaargang en nummer.

Kopijsluitingsdata

nr 15 (4): 1 oktober 2004; nr 16 (1): 1 januari 2005
nr 16 (2): 1 april 2005; nr 16 (3): 1 juli 2005

Aanwijzingen voor auteurs

Artikelen dienen populair-wetenschappelijk van aard te zijn en niet elders gepubliceerd. De voorkeur gaat uit naar stukken over de (in het wild levende) zoogdieren van de Benelux. Ook korte mededelingen en bijzondere waarnemingen zijn welkom. Tekst zonder opmaak aanleveren op diskette of per e-mail redactie.zoogdier@vzz.nl.

Zorg voor ruim illustratiemateriaal, maar houd dit gescheiden van de rest. In geval er copyright op de illustraties berust moet de auteur toestemming hebben voor het gebruik ervan. Beperk het aantal literatuurverwijzingen tot enkele essentiële. Per artikel kan van slechts één auteur het adres vermeld worden, van de overigen alleen de naam. Met vragen over inhoud en/of vorm kunt u altijd contact opnemen met de redactie.

Agenda

8 & 9 oktober 2004
Belgische Vleermuizenstudiedag en 25 jaar Vleermuizenwerkgroep
Info bij Alex Lefevre. alexlefevre@hotmail.com

6-14 november 2004
Landelijke Braakbal Pluisweek 2004
website: www.vzz.nl/pluisweek
Op dit moment zijn 15 locaties bekend

20 november 2004
Algemene Ledenvergadering VZZ